

De lange linier 1839-2013

AF

CARSTEN DUE-NIELSEN

Medlemmerne

En forenings medlemmer kan være lette at hverve, men svære at fastholde, især når det drejer sig om så langsigtet et projekt som Historisk Tidsskrift. Christian Molbech havde været initiativtager til flere tidsskriftprojekter, men de var forblevet kortvarige. Da Molbech tog initiativet til Historisk Tidsskrift, fik det imidlertid straks meget stor succes. Allerede i løbet af de første få år af 1840'erne var man oppe på et stabilt antal på 6-700 medlemmer. Et ganske imponerende tal, der dels afspejlede, at Molbech havde etableret et stærkt kontaktnet i provinsen via forbindelse til en lang række præster, der fungerede som tillidsmænd, dels fik mange medlemmer i København. Det kan løseligt anslås, at omkring en procent af Københavns husstande omkring 1840 modtog HT. Historisk Tidsskrift var trods sin daværende bredde et specialtidsskrift, men der var åbenbart en stor efterspørgsel efter lødige artikler om historiske emner i en tid med national vækkelse og stor videbegærlighed.

Hvem meldte sig ind? De første oversigter over Foreningens medlemmer tyder på, at det var et forholdsvis bredt udsnit af især den veluddannede middelklasse og overklassen. Det siger sig selv, at der var en meget lille andel af professionelle historikere blandt medlemmerne, for der var kun få stillinger på universiteter, arkiver, museer, biblioteker og gymnasier, der skulle besættes med folk, der kunne betegnes som historikere, og de var endda ikke nødvendigvis uddannet som sådanne.

I 1850 var der to dominerende grupper. Størst var den store gruppe af civile embedsmænd i administration og ved domstole, mange af dem jurister, og især folk på chefplan, der tegnede sig for mere end hvert fjerde medlem. Dernæst præster, provster, biskopper som den største enkeltgruppe med hvert femte medlem. Den tredje mest talstærke gruppe fandtes inden for civile erhverv, fabrikanter, apotekere, virksomhedsledere, advokater, læger og højere funktionærer. Og dernæst

en gruppe fra undervisningssektoren bestående af professorer, adjunkter og lærere. Officerer og godsejere var også forholdsvis store grupper, og endelig var der medlemmer fra en vifte af private byerhverv. En del medlemmer oplyste ikke erhverv, men kun titler. Blandt de ganske mange norske og svenske medlemmer spillede universitetsuddannede også en vigtig rolle. En del af de velhavende – eller forudseende – medlemmer valgte livsvarigt medlemskab. Det kan nok antages, at hovedparten af medlemmerne politisk set var konservative eller liberale.

Som det fremgår af Tabel 1, var antallet af medlemmer forholdsvis konstant – omkring 500-750 – fra 1840'erne til 1860'erne. De nordiske medlemmer var fra begyndelsen inkluderet i medlemskredsen, men da der i Norge og Sverige i 1869 og 1880 oprettedes historiske foreninger, fra henholdsvis 1871 og 1881 med egne tidsskrifter efter dansk mønster, etableredes en ordning, så de kunne få Historisk Tidsskrift til reduceret pris. Den benyttede typisk 150-200 sig af, så det var en pæn andel af det samlede oplag. I øvrigt suspendedes ordningen på norsk og svensk initiativ nogle år omkring 1960'erne, og efter retableringen vendte kun få nordiske abonnenter tilbage.

Fra 1870'erne til 1890'erne steg medlemstallet til omkring 700 danske medlemmer, men efter århundredeskiftet mindskedes det mærkbart helt frem til 1930'erne med under 400 danske medlemmer. Så indtrådte der en ny opgang, som kulminerede i 1970'erne, 80'erne og ind i 90'erne med op til 900-1.000 danske medlemmer. I de seneste tiårsperioder har niveauet ligget på omkring 600 danske medlemmer. Det må dog huskes, at der efter 1958 var en gruppe på indtil 400-500, senere noget færre, der nu blev betegnet 'abonnenterne'. De havde været almindelige medlemmer, men fik leveret HT gennem boghandlerne, og bestyrelsen besluttede – af ukendte årsager – at give dem valget mellem fortsat medlemskab og en status som abonnenter. Endelig var der studentermedlemmerne i et antal, der voksede fra under hundrede i 1930'erne og 40'erne til næsten tusinde i 1970'erne, men med et gradvis fald i de følgende årtier.

Forklaringen på de nævnte op- og nedgange er ikke så let at give, men det må erindres, at der var en stadig kamp for at fastholde eller forøge medlems- og abonnentstal. Hvert år døde måske en snes, og en anden snes afmeldte, så der skulle konstant nye medlemmer ind for at bevare antallet.

Det er næppe så let at afgøre, hvorfor medlemmerne gik ind eller ud. I store træk bevarede produktet, Historisk Tidsskrift jo sin karakter – dog med den langsomme men store bevægelse fra afhandlingernes

Tabel 1. Medlemmer af Den danske historiske Forening og abonnenter på Historisk Tidsskrift, afrundede gennemsnitstal pr. tiår

	Danske medlemmer*	Abonnenter via bogh.**	Nordiske medlemmer***	Studentemedlemmer	I alt****
1839	550				550
1840'erne	650				650
1850'erne	590				590
1860'erne	640				640
1870'erne	640		80		720
1880'erne	580		210		790
1890'erne	690		180		870
1900'erne	530		150		680
1910'erne	410		130		540
1920'erne	350		100		450
1930'erne	330		130	70	530
1940'erne	350		110	70	530
1950'erne	380		100	90	570
1960'erne	350	450		320	1.120
1970'erne	750	440	60	730	1.980
1980'erne	870	270	40	480	1.660

	Danske medlem- mer*	Abon- nenter via bogh.**	Nordiske medlem- mer***	Studen- termed- lemmer	I alt****
1990'erne	620	u.a.	60	510	(1190)
2000'erne	620	u.a.	20	510	(1150)
2010'erne	560	u.a.	20	180	(760)

* Danske medlemmer omfatter også nordiske og udenlandske medlemmer 1839-1860'erne.

** Der foreligger ikke oplysninger om abonnenter via boghandel 1990-2010'erne.

*** Tallene fra 1970'erne og frem dækker både nordiske og andre udenlandske abonnenter.

**** Total-tallene omfatter fra 1990'erne ikke abonnenterne.

dominans i de første generationer over stadigt flere anmeldelser, oversigter og diskussioner til igen i de seneste år at være præget af afhandlingerne.

En hypotese er, at Historisk Tidsskrift ændrede sig fra at være nogenlunde lettilgængeligt for et almindeligt, dannet publikum, der var interesseret i ny viden om historie, til at blive stadig mere videnskabeligt og metodisk præget. Denne videnskabeliggørelse begynder i Edvard Holms redaktørtid og skærpes i C.F. Brickas lange redaktørtid i 1880'erne og 90'erne. Nedgangen i medlemstallet viser sig imidlertid først ved århundredeskiftet, så forklaringen forudsætter, at læserne holder ved en tid.

En anden mulig forklaring er en tendens til en sporbar politisk radikaliserings af Historisk Tidsskrift med overgangen fra Holm og Bricka, 1865-1897, til Fridericia, Erslev og Arups redaktioner, 1897-1924. Ser man på stillingsbetegnelserne i medlemsgruppen, kan det dog fastslås, at også efter ca. 1900 holder mange medlemmer blandt godsejere, direktører, advokater, højere embedsmænd og præster fast ved medlemskabet, idet dog ikke mindst præsterne bliver væsentligt færre. En sammenligning af medlemslisterne i 1850, 1897 og 1912 peger ikke på nogen stor omvæltning: Medlemmerne er i første periode blevet flere, i anden periode færre, men de fleste af dem forbliver trofaste, og embedsmændene er fortsat den største gruppe. Faktisk er godsejerne blevet flere, og der er stadig en halv snes officerer tilbage. På den alfabetiske medlemsliste forbliver konseilspræsident Estrup på sin plads i kolonnen under professor Erslev.

En tredje forklaring kunne søges deri, at tidsskriftet efter århundredeskiftet bliver tyndere. Altså et reduceret produkt, der i Arups redaktørperiode begynder at udeblive eller udkomme uregelmæssigt – men da er medlemstabet sket. At antallet yderligere reduceres fra 1920'erne til 1930'erne, kan måske hænge sammen med en fjerde mulig forklaring, nemlig konkurrencen fra andre tidsskrifter. Det ser dog ikke ud til – som frygtet i København – at oprettelsen af *Scandia* i slutningen af 1920'erne førte til medlemsflugt fra HT, lige som det senere ikke synes at have påvirket HT's salgstal meget, at der dukkede nye danske historiske tidsskrifter frem fra 1970'erne – eller måske var markedet blot blevet meget større i 70'erne og 80'erne, og mindre igen efter årtusindskiftet, da konkurrencen mindskedes igen.

Medens ændringerne i medlemmernes erhverv i virkeligheden var overskuelige i perioden fra 1840 til omkring århundredeskiftet, tegner der sig et noget andet billede i medlemsfortegnelsen fra 1939. De største grupper udgøres stadig af højere embedsmænd i administrationen og ejere og funktionærer i private byerhverv. Dernæst lærere, adjunkter og lektorer, fulgt af præster, arkivarer, højskolefolk, professorer, godsejere og redaktører. Den offentlige sektor var således stærkt repræsenteret i alle tre optællinger, men hvor teologerne udgjorde en meget stor gruppe i 1850, er undervisningssektoren (gymnasier, højskoler, folkeskoler) og forsknings- og kultursektoren (arkiver, biblioteker, museer) blevet mere fremtrædende i 1939. Stadig var juristerne en talstærk gruppe med medlemmer fra centraladministrationen, domstole, advokater mv. En traditionel gruppe som godsejerne spillede fortsat en vis rolle, hvorimod officererne nu kun tæller fire. Det hører en senere tid til, at medarbejdere ved forskningsinstitutioner og undervisning på højere niveau bliver talstærke medlemmer.

Især fra slutningen af 1960'erne skete der en meget betydelig vækst i antallet af cand.mag.er i historie og også i antallet af både gymnasie-lærere og videnskabelige stillinger, der forudsætter denne uddannelse. Dertil kom studenterabonnementet, som gennem en årrække ekspanderede stærkt. Studenter – men de var få – betalte i næsten hundrede år fuld pris som medlemmer, men i begyndelsen af 1930'erne drøftede bestyrelsen at skabe en billigere ordning med et særligt abonnement. Det var dog først fra sidste halvdel af 1960'erne, at der for alvor kom gang i studenter-abonnementet i takt med de store årgange. Og især i 1970'erne blev studenterne i nogle år den største gruppe med op til ca. 1.000 medlemmer. Fra 1990'erne begyndte antallet at falde igen, og efterhånden er det kun en mindre del af de historiestuderende, der

abonnerer. Om årsagen skal findes i HT's udvikling og indhold eller i de studerendes tilgang til faget, er vanskeligt at vurdere uden nærmere undersøgelse. Man kan måske forestille sig, at den læsergruppe, der især har lagt vægt på og vænnet sig til en bred, international præsentation af historiefagets mange sider og udviklinger, i de senere år har savnet denne side. Omvendt har de mange forskellige nye afhandlinger formentlig tiltrukket andre.

Konklusionen er, at Historisk Tidsskrift gennem de 175 år har skiftet læsere. Fra at have været et tidsskrift for en betydelig del af den danske uddannelsesmæssige og sociale elite i 1800-tallet blev læserskaren gennem 1900-tallet gradvis præget af en større andel af de mere fagligt interesserede i uddannelses- og forskningssektoren. Så længe denne gruppe voksede sig stor, var der udsigt til vækst, når ikke de øvrige læsere faldt fra. Men vækst eller fastholdelse af abonnenter og medlemmer forudsatte, at man kunne holde sammen på disse grupper og sørge for, at forskellige interessefelter fortsat kunne tilgodeses. Og dertil kom, at kernegruppen fortsat ville finde det væsentligt at benytte tidsskriftet som et praktisk, ja helst uundværligt medie.

Bestyrelsen

Bestyrelsens sammensætning, diskussioner og beslutninger er behandlet under de enkelte redaktioner/tidsafsnit. Her skal blot medlemmerne resumeres med fødsels- og dødsår og periode som medlem (Tabel 4). I tiden fra 1839 til slutningen af 1960'erne blev medlemmerne valgt for fem år ad gangen, og følgelig afgik hvert år et medlem efter tur. De kunne dog genvælges, lige som de kunne træde tilbage i utide. Når et nyt medlem kom ind, overtog det forgængerens valgperiode. Fra 1968/69 udvidedes bestyrelsen til ni medlemmer, valgt for tre år. Der synes at have været en uformel aldersgrænse på ca. 70 år, men den blev ikke altid fulgt.

Bestyrelsesmedlemmernes funktionsperiode varierede ganske voldsomt fra 1-5 år til mere end 30 år for folk som Schiern, Holm, Steenstrup, Bøggild-Andersen, Bagge og Ladewig Petersen. Det medførte ofte et mønster, hvor nogle bestyrelsesmedlemmer forekom næsten permanente, andre var på kort visit. Der var meget få kampvalg, men det kan naturligvis ikke udelukkes, at nogle har trukket sig frivilligt. I lange perioder synes bestyrelsen at have været selvsupplerende, og der var tilsyneladende kun i perioder mange medlemmer til stede ved årsmøderne, der i givet fald kunne have påvirket valgene.

Tabel 2. Den danske historiske Forenings formænd

J.E. Larsen	1839-1841
H.M. Velschow	1841-1850
C.T. Engelstoft	1850-1852
C.F. Wegener	1852-1853
J.E. Larsen	1853-1856
A.F. Krieger	1857-1870
Frederik Schiern	1870-1882
Edvard Holm	1882-1897
Johannes Steenstrup	1897-1919
M. Mackeprang	1919-1929
Aage Friis	1929-1939
Ellen Jørgensen	1939-1942
Axel Linvald	1942-1945
Albert Olsen	1945-1949
C.O. Bøggild-Andersen	1949-1954
Holger Hjelholt	1954-1962
Astrid Friis	1962-1964
Aksel E. Christensen	1964-1978
Svend Ellehøj	1978-1982
E. Ladewig Petersen	1982-2000
Inga Floto	2000-2006
Carsten Due-Nielsen	2006-

Tabel 3. Foreningens sekretærer / Historisk Tidsskrifts redaktører

Christian Molbech	1839-1853
N.L. Westergaard	1853-1865
Edvard Holm	1865-1879
C.F. Bricka	1879-1898
J.A. Fridericia	1898-1913
Kristian Erslev	1913-1917
Erik Arup	1917-1924
Ellen Jørgensen	1924-1932
Axel Linvald	1932-1942
Astrid Friis	1942-1965
Povl Bagge	1942-1965
Svend Ellehøj	1965-1973
E. Ladewig Petersen	1973-1982
Inga Floto	1973-1982
Hans Kirchhoff	1982-1988
Esben Albrechtsen	1982-1989
Carsten Due-Nielsen	1988-2006
Anders Monrad Møller	1989-2003
Jan Pedersen	2004-2014
Regin Schmidt	2006-2014
Jes Fabricius Møller	2014-
Sebastian Olden-Jørgensen	2014-

Tabel 4. Foreningens bestyrelsesmedlemmer*

P.V. Jacobsen (1799-1848) Kommitteret	1839-1842
J.E. Larsen (1799-1856) Professor	1839-1856
Christian Molbech (1783-1857) Professor	1839-1853
N.M. Petersen (1791-1862) Registrator, Geheimearkivet	1839-1853
H.M. Velschow (1796-1862) Professor	1839-1850
Frederik Schiern (1816-1882) Professor	1842-1843
C.F. Allen (1811-1871) Professor	1843-1845
C.T. Engelstoft (1805-1889) Professor	1843-1852
Frederik Schiern (1816-1882) Professor	1845-1882
C.F. Allen (1811-1871) Professor	1850-1857
C.F. Wegener (1802-1893) Geheimearkivar	1852-1853
N.L. Westergaard (1815-1878) Professor	1853-1865
J.J.A. Worsaae (1821-1885) Museumsdirektør	1853-1873
M.N.C. Kall Rasmussen (1816-1863) Professor	1857-1863
A.F. Krieger (1817-1893) Højesteretsassessor	1857-1870
T.A.J. Regenbug (1815-1895) Etatsråd	1863-1870
Edvard Holm (1833-1915) Professor	1865-1897
S.M. Gjellerup (1838-1910) Bibliotekar	1870-1895
J.F. Krarup (1841-1910) Arkivar	1870-1877
J.D.N.B. Grundtvig (1822-1910) Kontorchef	1873-1888
C.F. Bricka (1845-1903) Rigsarkivar	1877-1897
Johannes Steenstrup (1844-1935) Professor	1883-1919

J.A. Fridericia (1849-1912) Professor	1888-1912
Kristian Erslev (1852-1930) Professor, Rigsarkivar	1895-1919
M. Mackeprang (1869-1959) Museumsdirektør	1897-1914
Marcus Rubin (1854-1923) Generaldirektør	1897-1907
Aage Friis (1870-1949) Professor	1907-1919
Erik Arup (1876-1951) Professor	1913-1924
Knud Fabricius (1875-1967) Professor	1914-1919
M. Mackeprang (1869-1959) Museumsdirektør	1919-1929
F. le Sage de Fontenay (1880-1959) Arkivar	1919-1924
Ellen Jørgensen (1877-1948) Bibliotekar	1919-1942
Axel Linvald (1886-1965) Rigsarkivar	1919-1945
Erik Møller (1879-1962) Redaktør	1924-1933
Poul Nørlund (1888-1951) Museumsdirektør	1924-1933
Aage Friis (1870-1949) Professor	1929-1939
C.O. Bøggild-Andersen (1898-1967) Professor	1933-1967
Frantz Wendt (1905-1998) Lektor	1933-1939
Knud Fabricius (1875-1967) Professor	1939-1942
Albert Olsen (1890-1949) Professor	1939-1949
Povl Bagge (1902-1991) Professor	1942-1974
Astrid Friis (1893-1966) Professor	1942-1965
Holger Hjelholt (1887-1977) Overarkivar	1945-1962
Aksel E. Christensen (1906-1981) Professor	1950-1978
Svend Ellehøj (1924-1988) Professor	1962-1982

Niels Steensgaard (1932-2013) Professor	1965-1983
Erling Ladewig Petersen (1929-2000) Professor	1967-2000
Troels Dahlerup (1925-2006) Professor	1968-1989
Ole Karup Pedersen (1929-1997) Professor	1968-1980
Harald Ilsøe (1933-) Bibliotekar	1969-1989
Erik Stig Jørgensen (1936-2000) Overarkivar	1969-1981
Inga Floto (1937-) Professor	1974-1983
Kai Hørby (1935-1993) Docent	1978-1989
Signe Isager (1942-) Lektor	1980-1990
Birgit Løgstrup (1941-) Arkivchef	1981-1994
Hans Kirchhoff (1933-) Lektor	1982-1988
Esben Albrechtsen (1937-) Lektor	1983-2002
Ole Feldbæk (1936-) Professor	1983-1992
Carsten Due-Nielsen (1945-) Lektor	1988-
Anders Monrad Møller (1942-) Lektor	1989-2014
Arne Søby Christensen (1945-) Lektor	1989-1998
Hans Bagger (1942-) Lektor	1989-1994
Kay Lundgreen-Nielsen (1940-) Lektor	1990-2012
Henrik S. Nissen (1933-2004) Lektor	1992-2004
Inga Floto (1937-) Professor	1994-2006
Henrik Becker-Christensen (1950-) Generalkonsul	1994-1997
Jens Chr. Manniche (1943-2003) Lektor	1997-2003
Vincent Gabrielsen (1950-) Professor	1998-2012

Jan Pedersen (1955-) Lektor	2002-2014
Tyge Krogh (1954-) Seniorforsker	2003-
Bjørn Poulsen (1955-) Professor	2003-
Mads Mordhorst (1966-) Lektor	2004-2007
Regin Schmidt (1962-) Lektor	2006-2014
John T. Lauridsen (1951-) Forskningschef	2007-
Peter Fibiger Bang (1973-) Lektor	2012-
Klaus Petersen (1965-) Professor	2012-
Sebastian Olden-Jørgensen (1964-) Lektor	2014-
Jes Fabricius Møller (1966-) Lektor	2014-
Claus Bundgård Christensen (1967-) Lektor	2014-

* Stillingsbetegnelser svarer ikke nødvendigvis til tiden for medlemskabet.

Fra 1940'erne har et flertal i bestyrelsen været universitetsansatte, hvori-
mod der tidligere – da fordelingen af historikere på universitets-, arkiv-,
museums- og biblioteksområdet var anderledes – ofte var relativt færre
universitetsfolk. At dømme efter referaterne nåedes normalt konsensus
om beslutningerne – men der er dog nogle få klare tilfælde af dissens.

Ifølge de vedtægter, der gjaldt indtil 1967, traf bestyrelsen afgørelsen
om optagelse af bidrag til *Historisk Tidsskrift*. Det har givet anledning
til uenighed i perioder, hvor der var tvivl om kriterierne for den væ-
sentlige videnskabelige artikel. Efter vedtægtsændringen i 1967 – og i
praksis længe før – har det været antaget, at redaktionen var afgørende,
hvilket naturligvis ikke udelukker, at medlemmer af bestyrelsen konsul-
teres.

Økonomien

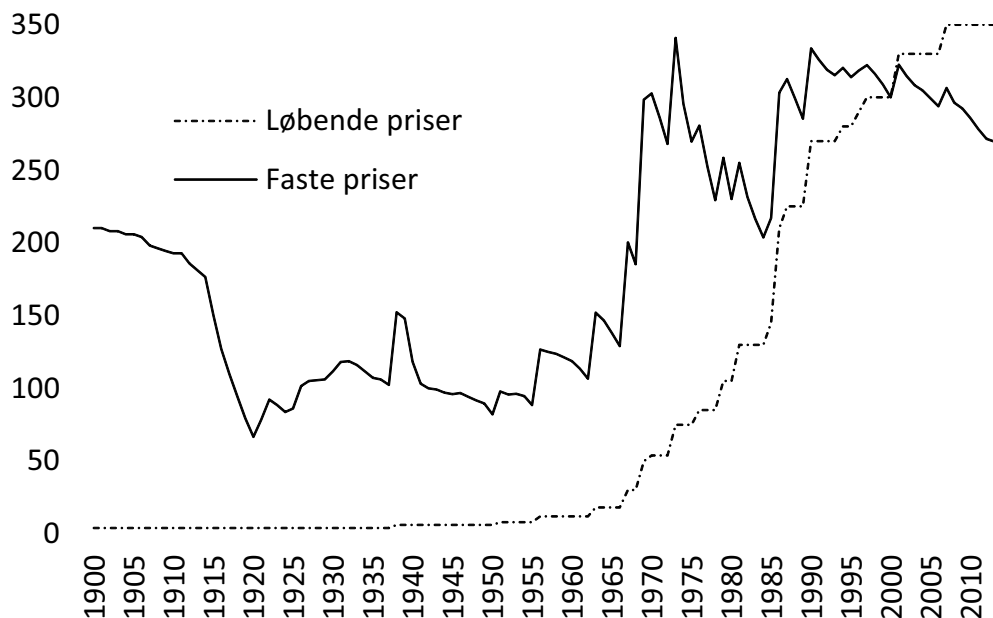
Et tidsskrift – også et videnskabeligt – er samtidig en virksomhed. Den
skal kunne etableres, finansieres og fungere, og hvis den skal have et
langt liv, må den kunne tilpasse sig ændrede forhold og anlægge en
sund forretningsstrategi.

Historisk Tidsskrift var fra begyndelsen begunstiget af gode konjunkturer og et vist held. Stifteren Christian Molbech havde prøvet at igangsætte andre tidsskrifter, nu skulle det gøres ordentligt, og det var han i stand til. Derfor den store indsats for at hverve medlemmer i provinsen med sognepræsterne som tillidsmænd, og deraf vigtigheden af at have en startkapital og en god økonomi i de første år. Det lykkedes at få ikke mindre end 550 betalende medlemmer og desuden opnå kongelig støtte og fondsstøtte. Faktisk gik det så godt med økonomien, at Den danske historiske Forening hurtigt kunne investere sit overskud, så den i 1850 rådede over 4.500 rigsdaler i statsobligationer til 4 pct. rente. Denne kapital skulle vise sig nyttig i vanskeligere tider – også selv om det var lovlig optimistisk, når bestyrelsen skrev, at 'Selskabets faste Fond ... vil være i Stand til, for bestandig at sikre Selskabet Midlerne til en uafbrudt aarlig Virken ...' Endnu i begyndelsen af 1900-tallet havde Foreningen renteindtægter på 6-700 kr. årligt, svarende til støtten fra Classens Fond og fra Videnskabernes Selskab.

Fra begyndelsen begik man dog den elementære fejl at lade det årlige kontingent på 2 rigsdaler (svarende til 4 kr.) være fastsat i vedtægterne. Og hvad værre var: Dér blev de stående – trods senere vedtægtsændringer – indtil 1938, altså i 99 år, jf. figuren på følgende side. Til alt held ændredes værdien af en rigsdaler eller krone sig ikke så voldsomt i sidste halvdel af 1800-tallet, men det gjorde den i 1900-tallet.¹ Den voldsomme inflation bragte realværdien af kontingentets 4 kr. ned til 1 kr. og 27 øre i 1920 og 2 kr. og 13 øre i 1930. Det skaffede dog ikke flere medlemmer, men færre midler, og man måtte under 1. Verdenskrig bruge alle midler og støtte udefra for at betale for produktionen – og så sprang redaktør Arup endda et år over, hvor læserne måtte klare sig uden Historisk Tidsskrift. I 1919 var situationen akut, og man søgte med held betydelig statsstøtte fra den radikale regering (hvoraf flere i øvrigt var medlemmer af foreningen, lige som tidligere både Højre- og Venstreministre havde været). Det lykkedes at få i alt 8.000 kr. i ordinære og ekstraordinære tilskud. Samtidig trak man i 1919 på en støttefond, der oprettedes med en kapital på 26.000 kr. fra ikke blot radikale, men også konservative velgørere. Den indebar som modydelse livsvarigt medlemskab for de 89 gode støttegivere – ganske på linie med de folk, der havde tegnet livsvarigt medlemskab allerede fra 1839 eller senere og dermed havde sørget for en del af startkapitalen. Af 1919-folkene døde de sidste først omkring 1970, så de fik dog noget for pengene.

1 At dømme ud fra priserne på de vigtigste relevante udgifter, trykning og indbinding, som er anført i de årlige regnskaber, kan man anslå en inflation fra 1840 til 1900 på måske omkring 20 procent.

Almindeligt årligt kontingent 1900-2014 i løbende samt faste priser (år 2000-kr.)

Anm.: I hele perioden 1839-1937 var kontingentet på, hvad der svarer til 4 kr., stigende til 6 kr. i 1938, 8 kr. i 1951, 12 kr. i 1956, 18 kr. i 1963 og 30 kr. i 1967. I tiden 1839-1900 var den inflationskorrigerede pris nogenlunde uforandret, typisk svingende omkring 10 pct. over eller under niveauet ved begyndelsen af det 20. århundrede, jf. Hans Chr. Johansen: Dansk økonomisk statistik 1814-1890 (1985), tabel 8.1, kolonne 1. Figurens fastprisberegning følger Danmarks Statistiks forbrugerprisindeks for årene 1900-2013.

Bortset fra engangsbeløbene var Foreningen begunstiget af regelmæssig støtte fra fonde som Classens og Hielmstjerne-Rosencrones og lejlighedsvis Carlsberg, som bestyrelsen havde gode kontakter til. Men det var efterhånden især mindre, årlige beløb, der indhentedes ad den vej.

Da man i 1938 omsider satte kontingentet op med 50 pct. – til 6 kr. – indhentede det ikke inflationen, men takket være relativt rigelig støtte i 1940'erne og 1950'erne havde redaktørerne Astrid Friis og Bagge ikke vanskeligheder, når de holdt sig til et beskedent sidetal pr. år. Med udvidelsen af tidsskriftets volumen i 1960'erne og 70'erne og samtidig høj inflation var drastiske kontingentforhøjelser nødvendige. Beløbet tredobledes fra 1937 til 1956, målt i løbende priser, firedobledes yderligere fra 1956 til 1969 og firedobledes igen fra 1969 til 1986, men så var det også lykkedes at holde trit med inflationen, så man kunne levere en årgang af HT for det, der svarede til 5-6 kr. af år 1900-værdi.

På udgiftssiden ændrede billedet sig også over årene. De første mange år var honorarerne til forfattere og redaktion en stor post på budgettet – og disse honorarer var formentlig et ikke uvæsentligt tilskud til fattige historikers overlevelse, hvis de fik større artikler optaget. I takt med velstandsstigningen blev honorarerne mere en symbolsk betaling, men de opretholdtes dog helt op i 1970'erne.

Trykning, indbinding og udbringning var udgifter, der i den klassiske bogproduktions tid fulgte lønudviklingen og derfor steg mere end pristallet, og snart truede med at overstige indtægterne. Først i 1990'erne gik man fra bogtryk til off-set – og sparede noget – men først flere år efter årtusindskiftet begyndte Historisk Tidsskrift selv at producere en helt færdig korrektur i pdf-format, der kunne gå direkte i trykken. Teknikken muliggjorde en stor besparelse – men forudsatte også et stort ulønnet arbejde for redaktøren. På kort sigt førte udviklingen dog til, at tidsskriftet omtrent for første gang siden Molbech gav overskud uden tilskud, og endda så en lille stødpude kunne opbygges.

Medarbejderne

Et tidsskrift har få redaktører og andre medarbejdere og mange leverandører. Redaktørerne er løbende blevet behandlet i de enkelte kapitler, men der har også været brug for hjælp til at passe regnskab og ekspedition og andre konkrete opgaver. Det måtte i de første hundrede år administreres ved, at bestyrelsens medlemmer brugte deres egne boliger som kontorer og møderum, i hvert fald hvis ikke de var chefer for et museum, arkiv eller bibliotek. Med tendensen til opbygning af institutter fra Mellemløstiden og især i Efterkrigstiden blev der mulighed for at trække på lokaler og på personale, som havde deres hovedstilling på institutionen. Her kunne regnskabskyndige overtales til at holde orden på betalingerne ud og ind, og studentermedhjælpere ordne praktiske opgaver. Således blev Historisk Tidsskrift fremme i Efterkrigstiden administreret fra Historisk Institut, således at opgaverne gik i arv fra den ene dygtige overassistent til den næste, og gennem rækken af kortvarige studentermedhjælpere. Foreningen fik imidlertid fra begyndelsen af 1990'erne råd til en fast medarbejder på deltid, i skikkelse af Christian Thorup Lund, til at ordne alt det praktiske. Så redaktørerne kunne koncentrere sig om det redaktionelle og overlade hjemmeside, regnskaber og papirarbejde samt bjergene af indkomne bøger til anmeldelse, der skulle udsendes eller afhentes, til ham.

Tabel 4. Antal anmeldelser og kortere anmeldelser for de hyppigste anmeldere

E. Ladewig Petersen	184	Tore Nyberg	38
Karl-Erik Frandsen	85	Harald Jørgensen	36
Anders Monrad Møller	77	Johannes Steenstrup	36
Bjørn Kornerup	77	Harald Ilsøe	36
Bent Jensen	68	Niels Amstrup	36
Holger Hjelholt	66	Esben Albrechtsen	35
Ole Feldbæk	64	Erik Møller	35
Mikael Venge	62	Karl Chr. Lammers	34
Knud J.V. Jespersen	61	Herluf Nielsen	34
J.A. Fridericia	58	Troels Dahlerup	33
Hans Kirchhoff	58	Torben Damsholt	32
Christian Molbech	58	Axel Linvald	31
Ellen Jørgensen	49	Henrik S. Nissen	30
Povl Bagge	48	Niels Steensgaard	29
Axel Bolvig	46	Inga Floto	29
Inge Skovgaard-Petersen	45	Kristian Erslev	27
Knud Fabricius	42	Poul Nørlund	27
Jens Erik Skydsgaard	41	Niels Thomsen	26
Kay Lundgreen-Nielsen	40	C.O. Bøggild-Andersen	24
Aksel E. Christensen	38	Astrid Friis	24

Hvem blev bøgerne sendt til? Især i perioder med mange anmeldelser knyttedes et meget stort antal anmeldere til tidsskriftet. Set over hele perioden fra 1840'erne til 2013, har ca. 750 personer bidraget med anmeldelser til HT. Kredsen var dog begrænset indtil 1950'erne, men forøgedes radikalt med de talrige kortere anmeldelser. Nogle få leveringsdygtige nøglemedarbejdere stod naturligvis for ganske mange, men der var rigelig plads til nye folk, hvis de vel at mærke kunne skrive klart og havde faglig baggrund. På den måde engageredes en meget stor gruppe især yngre historikere i formidling og kritik af væsentlige udenlandske og danske værker.

En liste (Tabel 4) over de 40 mest benyttede – og leveringsdygtige – anmeldere kan vise bredden i anmeldergruppen og både behovet for og ønsket om at anmelde stadig flere bøger fra 1950'erne og fremefter. Ti af anmelderne har selv været redaktører og yderligere 13 har været medlemmer af bestyrelsen. Samtidig illustrerer navnene, at de mange anmeldelser især optræder i perioden fra 1960'erne.

Et langt liv i historieforskningens tjeneste

Den danske historiske Forening blev stiftet for at skabe en organisation bag Historisk Tidsskrift. Det lykkedes over al forventning i 1839, og trods periodevise nedgange i medlemstal og oplag – men næppe i kvalitet – især i første halvdel af det 20. århundrede har det fastholdt sin position som et centralt forum for fremlæggelse og diskussion af vigtige forskningsresultater. Tabel 5 og Tabel 6 frembyder et kvantitativt vue over stoffets omfang og indholdsfordeling under skiftende redaktører – en ellers næsten uoverskuelig mængde af artikler i årenes løb.

De mange bind udgør en vigtig – og trods alt nogenlunde håndterlig – dokumentation for dansk historieforskningens udvikling frem til i dag. Forhåbentlig kan denne statusopgørelse medvirke til at fastholde diskussionen herom og dermed bidrage til tilbageskuende analyse samt danne baggrund for fremtidens bestræbelser.

Tabel 5. Historisk Tidsskrift 1840-2013: Sidetal efter række og redaktører

Rk.Bd.	År	Sidetal	Sider i alt pr. rk.	Rk.Bd.	År	Sidetal	Sider i alt pr. rk.
1.1	1840	590		3.3	1862-1864	808	
1.2	1841	596		3.4	1864-1865	860	
1.3	1842	640		3.5	1866-1867	736	
1.4	1843	674		3.6	1867-1869	676	4.570
1.5	1844	672		4.1	1869-1870	866	
1.6	1845	666	3.838	4.2	1870-1872	996	
2.1	1847	706		4.3	1872-1873	712	
2.2	1848	702		4.4	1873-1874	714	
2.3	1850	726		4.5	1875-1877	521	
2.4	1852	768		4.6	1877-1878	498	4.307
2.5	1854	660		5.1	1879	814	
2.6	1856	660	4.222	5.2	1880-1881	796	
3.1	1858-1859	596		5.3	1881-1882	834	
3.2	1860	894		5.4	1883-1884	794	

Chr. Molbech 1840-52: 6.740 s.; Chr. Molbech & N.L. Westergaard 1854: 660 s.; N.L. Westergaard 1856-64: 2.958 s.; N.L. Westergaard & Edvard Holm 1864-65: 860 s.; Edvard Holm 1866-78: 5.719 s.; C.F. Bricka 1879-97: 9.856 s.

Rk.Bd.	År	Sidetal	Sider i alt pr. rk.	Rk.Bd.	År	Sidetal	Sider i alt pr. rk.
5.5	1885	744		8.1	1907- 1908	508	
5.6	1886- 1887	934	4.916	8.2	1909- 1910	460	
6.1	1887- 1888	870		8.3	1910- 1912	476	
6.2	1889- 1890	792		8.4	1912- 1913	520	
6.3	1891- 1892	796		8.5	1914- 1915	494	
6.4	1892- 1894	802		8.6	1915- 1917	578	3.036
6.5	1894- 1895	812		9.1	1918- 1920	456	
6.6	1895- 1897	868	4.940	9.2	1921- 1923	444	
7.1	1897- 1899	666		9.3	1925	456	
7.2	1899- 1900	636		9.4	1925- 1926	412	
7.3	1900- 1902	678		9.5	1926- 1927	522	
7.4	1902- 1904	584		9.6	1929	528	2.818
7.5	1904- 1905	540		10.1	1930- 1931	536	
7.6	1905- 1906	548	3.652	10.2	1932- 1934	756	

J.A. Fridericia 1897-1912: 5.096 s.; J.A. Fridericia & Kristian Erslev 1912-1913: 520 s.; Kristian Erslev 1914-17: 1.072 s.; Erik Arup 1918-23: 900 s.; Erik Arup & Ellen Jørgensen 1925: 456 s.; Ellen Jørgensen 1925-31: 1.998 s.; Axel Linvald 1932-1941: 2.848 s.

Rk.Bd.	År	Sidetal	Sider i alt pr. rk.	Rk.Bd.	År	Sidetal	Sider i alt pr. rk.
10.3	1934- 1936	684		12.5	1971	784	
10.4	1937- 1938	554		12.6	1972- 1973	780	4.356
10.5	1939- 1941	854		74	1974	608	
10.6	1942- 1944	806	4.190	75	1975	404	
11.1	1944- 1946	802		76	1976	352	
11.2	1947- 1949	604		77	1977	368	
11.3	1950- 1952	826		78	1978	662	
11.4	1953- 1956	718		79	1979	470	
11.5	1956- 1959	674		80	1980	614	
11.6	1959- 1962	750	4.374	81	1981	490	
12.1	1963- 1966	746		82	1982	448	
12.2	1966- 1967	630		83	1983	356	
12.3	1968- 1969	674		84	1984	376	
12.4	1969- 1970	742		85	1985	420	

Axel Linvald, Povl Bagge & Astrid Friis 1942-44: 806 s.; Povl Bagge & Astrid Friis 1944-62: 4.374 s.; Povl Bagge, Astrid Friis & Svend Ellehøj 1963-66: 746 s.; Svend Ellehøj 1966-73: 3.610 s.; Inga Floto & E. Ladewig Petersen 1974-81: 3.968 s.; I. Floto, E. Ladewig Petersen, Esben Albrechtsen & Hans Kirchhoff 1982: 448 s.; Esben Albrechtsen & Hans Kirchhoff 1983-87: 2.032 s.

Rk.Bd.	År	Sidetal	Rk.Bd.	År	Sidetal
86	1986	424	100	2000	588
87	1987	456	101	2001	636
88	1988	444	102	2002	536
89	1989	480	103	2003	536
90	1990	408	104	2004	560
91	1991	580	105	2005	632
92	1992	484	106	2006	760
93	1993	468	107	2007	616
94	1994	440	108	2008	616
95	1995	536	109	2009	616
96	1996	472	110	2010	600
97	1997	596	111	2011	632
98	1998	472	112	2012	664
99	1999	604	113	2013	632

Esben Albrechtsen, Carsten Due-Nielsen & Hans Kirchhoff 1988: 444 s.; Esben Albrechtsen, Carsten Due-Nielsen & Anders Monrad Møller 1989: 480 s.; Carsten Due-Nielsen & Anders Monrad Møller 1990-2003: 7.356 s.; Carsten Due-Nielsen & Jan Pedersen 2004-05: 1.192 s.; Carsten Due-Nielsen, Jan Pedersen & Regin Schmidt 2006: 760 s.; Jan Pedersen & Regin Schmidt 2007-13: 4.376 s.

Tabel 6. Samlet indholdsoversigt fordelt på rubrikker med antal af bidrag*

Periode	K	KK	AF	A	S	O	D	T	N	SA	KA
1840-1853	20	4	9	36	19						
1854-1865	14	3	4	11	3						
1865-1878	24	12	2	30	4						
1879-1898	6	12	6	101	1						
1898-1917	3	7	4	88	0						
1917-1924	1	3	1	17	0						
1924-1932	0	2	3	21	0						
1932-1942	1	4	0	34	0						
1942-1963	0	3	0	41	1						
1963-1973				36	12	16	6	2	20	85	743
1974-1981				25	19	22	15	12	10	148	679
1982-1988				30	1	15	27	2	12	116	419
1989-2003				120	2	34	79	0	27	166	618
2004-2013				103	1	16	73	0	21	158	

K = kilder, KK = kildekritiske afhandlinger, A = afhandlinger, S = småstykker, O = oversigter, AF = andre fag end historie, D = diskussion, T = teori, N = nekrologer, SA = store anmeldelser, KA = kortere anmeldelser

* Tabellen sammenregner opstillingerne i de enkelte kapitler samt tal for de sidste redaktioners tid. Der er et brud i 1963 i, hvad opgørelsen omfatter.